

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel.: 8 706 64 845, 8 706 64 868,
faks. 8 706 64 762, el. p. kanc@eimin.lt, <http://eimin.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188621919

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2020-02-04 Nr. (4.5-82)-3-435

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS INOVACIJŲ SKATINIMO FONDO ĮSTATYMO IR SUSIJUSIO TECHNOLOGIJŲ IR INOVACIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTŲ TEIKIMO

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM) parengė ir, įvertinusi 2020 m. sausio 28 d. Vyriausybės tarpinstituciniame pasitarime pateiktas bei suderinusi teikiamus projektus su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, teikia Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas), parengtą siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo Nr. XIII-1414 (toliau – TIĮ) 25 straipsnio nuostatą, kad Vyriausybė iki 2020 m. kovo 1 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateikia Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatymo projektą.

Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatymo (toliau – ISFĮ) paskirtis – sudaryti ilgalaikės prielaidas fundamentinių ir (arba) taikomųjų mokslinių tyrimų, ir (arba) eksperimentinės plėtros, ir (arba) inovacinės veiklos bei jos plėtros skatinamajam finansavimui užtikrinti ir, įgyvendinant Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą, įsteigti Fondą.

Įstatymo projekte nustatomas šio įstatymo tikslas – įtvirtinti nuostatas, skatinančias subjektų investicijas į fundamentinius ir (arba) taikomuosius mokslinius tyrimus, ir (arba) eksperimentinę plėtrą, ir (arba) inovacinę veiklą, kurios leistų užtikrinti tvarų skatinamąjį finansavimą nuo Fondo veikimo pradžios ir ne trumpiau negu iki 2040 m. pabaigos subjektams inovacinei veiklai vykdyti, įskaitant ekonominių sunkumų šalyje laikotarpius; taip pat nuoseklų tokio finansavimo priklausomumo nuo Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų lėšų mažėjimą iki ne daugiau kaip 20 procentų Fondo įplaukų 2040 metais.

Įstatymo projektu taip pat įgyvendinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybės) programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 4.1.3 darbo „Motyvacinės sistemos įmonėms investuoti į MTEP sukūrimas“ 2 dalies „Viešųjų lėšų reinvestavimo MTI srityje tvarkos nustatymas ir taikymas“ veiksmai.

Kartu su Įstatymo projektu teikiamas TIĮ 14, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

TIĮ 14 straipsnio 2 dalies 11 punkte tikslinamos Vyriausybės įgaliotos institucijos (Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 982 atlikti Vyriausybės įgaliotos institucijos funkcijas įgaliota Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra) su Fondo veikimu susijusios funkcijos.

TIĮ 21 straipsnyje išbraukiama nuostata, kad iš Fondo gali būti finansuojamos nacionalinės mokslo ir technologijų programos, nes iš Fondo bus finansuojamos ne pačios programos, o bus teikiamas finansavimas fundamentinius ir (arba) taikomuosius mokslinius tyrimus atliekantiems ir (arba) eksperimentinę plėtrą, ir (arba) inovacinę veiklą vykdančioms subjektams.

TIĮ 27 straipsnyje tikslinama nuostata dėl ISFĮ įsigaliojimo datos 2022 m. sausio 1 d. vietoj 2021 m. sausio 1 d., atsižvelgiant į tai, kad – remiantis praktika bei patirtimi praeityje – ES

struktūrinių fondų lėšų skyrimas naujuoju 2021–2027 m. ES finansavimo laikotarpiu ir jų faktinis pateikimas į Fondą tikėtinas tik 2022 m.

Teikiame apibendrintą informaciją apie Įstatymo projektu sprendžiamas problemas, siūlomas sprendimo priemones, priemonių kaštus ir naudą visuomenei:

I. Sprendžiamos problemos	Inovacinei veiklai verslo sektoriuje skatinti iki šiol skiriamo viešojo ir privataus finansavimo nepakankamas mastas ir efektyvumas, srautų netolygumas, santykinai mažas poveikis, fragmentacija.
II. Siūlomos priemonės	<p>1. Sudaryti prielaidas užtikrinti reikšmingai didesnes nei iki šiol viešąsias investicijas ir pritraukiamas privačias investicijas į inovacijų plėtrą verslo sektoriuje. Tuo tikslu ISFĮ projekte nustatomi atitinkami Fondo lėšų šaltiniai ir ilgas Fondo veikimo terminas.</p> <p>Pagal Įstatymo projekto rengėjų prognozę Fondo investicijų kasmetinė vidutinė suma laikotarpiu iki 2040 m. pabaigos gali siekti iki 48 milijonų eurų, o bendra Fondo investicijų suma – viršyti 900 mln. eurų. Fondo investicijomis bus siekiama paskatinti bent antra tiek privačių investicijų. Palyginimui: išlaidos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) veikloms verslo sektoriuje 2017 m. ir 2018 m. atitinkamai siekė 139,5 mln. eurų ir 148,8 mln. eurų, sudarydamos 0,33 procento šalies BVP dalį, o ES vidurkis 2017 m. buvo 0,47 procento BVP. 2019 m. Europos inovacijų suvestinės (švieslentės) duomenimis, verslo išlaidos MTEP veikloms Lietuvoje 2018 m. siekė tik 25,3 procento ES vidurkio, o rizikos kapitalo investicijos inovacijų srityje – 37,5 procento ES vidurkio.</p> <p>2. Užtikrinti skatinamojo finansavimo inovacijų plėtrai verslo sektoriuje ilgalaikį tvarumą ir tolygumą.</p> <p>Įstatymo projekte siūlomos nuostatos dėl įvairių Fondo lėšų šaltinių, kuriuos sudarys: asignavimų valdytojų lėšos, skirtos subjektų fundamentiniams moksliniams tyrimams ir (arba) taikomiesiems moksliniams tyrimams, ir (arba) eksperimentinei plėtrai, ir (arba) inovacinei veiklai skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis (toliau – SFP)¹ bei dotacijomis ir (ar) subsidijomis, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo, skatinti; lėšos, gautos už investuotas laikinai laisvas Fondo lėšas; iš Fondo investicijų grįžusios ir (ar) grįšiančios lėšos; įgyvendinant ar įgyvendinus EIM tvirtinamas priemones, finansuojamas gražinamųjų subsidijų forma, grįžusios ir (ar) grįšiančios lėšos; kitos lėšos.</p> <p>Iki šiol MTEP veiklų verslo sektoriuje finansavimas, vykdomas beveik vien tik ES fondų lėšomis, buvo labai netolygus ir apribotas ES finansavimo laikotarpiu, todėl nesuteikiantis galimybių planuoti ilgalaikes viešąsias ir privačias investicijas. Pavyzdžiui, kasmetinės bendrosios (apimančios viešąją, mokslo ir verslo sektorius) MTEP išlaidų sumos, finansuojamos užsienio, daugiausia ES fondų lėšomis, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo labai netolygios, svyravo nuo 29,1 iki 123,3 mln. eurų, o 2014–2018 m. – nuo 62,9 iki 133,9 mln. eurų.</p> <p>3. Sukurti prielaidas Inovacijų skatinimo fondui ilgainiui tapti pagrindiniu nacionaliniu fondu, skatinančiu inovatyvius subjektus, veikiančius įvairiuose ekonomikos sektoriuose, susijusiuose su visomis viešojo valdymo sritimis.</p> <p>Tai užtikrins pirmiau minėta Įstatymo projekto nuostata dėl nukreipimo į Fondą, nuo ISFĮ įsigaliojimo 2022 m., asignavimų valdytojų lėšų, skirtų subjektų fundamentiniams moksliniams tyrimams ir (arba) taikomiesiems moksliniams tyrimams, ir (arba) eksperimentinei plėtrai, ir (arba) inovacinei veiklai SFP bei</p>

¹ Paskolos, garantijos, investicijos į akcinį kapitalą, obligacijų pirkimas bei pardavimas ir kt.

dotacijomis ir (ar) subsidijomis, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo, skatinti. Taip pat, Vyriausybės sprendimu, į Fondą galės būti nukreipiamos įgyvendinant ar įgyvendinus kitas, nei Fondo lėšomis finansuojamas, skatinamąsias finansines priemones, skirtas subjektų fundamentiniams moksliniams tyrimams ir (arba) taikomiesiems moksliniams tyrimams, ir (arba) eksperimentinei plėtrai, ir (arba) inovacinei veiklai visose viešojo valdymo srityse skatinti, grįžusios ir (ar) grįžiančios lėšos.

Todėl nuo ISFĮ įsigaliojimo 2022 m. iš principo neturėtų būti kuriami nauji instituciniai („žinybiniai“) fondai ar kitos finansinės priemonės, skirtos subjektų fundamentiniams moksliniams tyrimams ir (arba) taikomiesiems moksliniams tyrimams, ir (arba) eksperimentinei plėtrai, ir (arba) inovacinei veiklai, naudojant SFP, skatinti, o visos tam skirtos lėšos turėtų būti telkiamos Fonde.

Tai atitiktų užsienio ir Lietuvos ekspertų rekomendacijas sumažinti inovacijoms skirtą skatinamojo finansavimo fragmentiškumą, jį konsoliduotų ir pagerintų jo valdyseną.

4. Nustatyti ilgą, ne trumpesnę kaip iki 2040 m. pabaigos, Fondo veikimo terminą su galimybe jį pagal poreikį pratęsti. Ši nuostata sudarys galimybes teikti Fondo ir juo paskatinamas bei pritraukiamas privačias investicijas ilgalaikiams, 10–15 metų įgyvendinimo trukmės, inovaciniams projektams, pavyzdžiui, biotechnologijų, farmacijos sektoriuose. Tokios trukmės projektų privati finansų rinka, be rizikos dalijimosi su viešuoju sektoriumi, praktiškai nefinansuoja.

5. Sudaryti galimybes didesnėms investicijoms į pradedančiuosius inovacinę veiklą startuolius, kurie, rinkos dalyvių liudijimu bei ekspertų vertinimu, susiduria su sunkumais siekdami užsitikrinti finansavimą inovatyvaus verslo pradžiai. Tam skirta Įstatymo projekto nuostata dėl skatinamojo finansavimo teikimo visiems inovacinę veiklą vykdančioms subjektams. Ši nuostata taip pat leis teikti finansavimą ir didelėms įmonėms jų inovatyvių produktų diegimo rinkoje etape – naudojant grįžusias iš Fondo ir kitų SFP bei grąžinamųjų subsidijų lėšas, pagal poreikį – ir pagal galimybes valstybės biudžeto lėšas. Palyginti, didelių įmonių atveju, ES fondų lėšomis dabartiniu metu galima finansuoti tik MTEP veiklas, o ne naujų produktų diegimą rinkoje.

6. Užtikrinti Fondo investicijų efektyvumą, nustatant, kad jos bus vykdomos naudojant SFP. Be to, Fondo lėšos bus iš dalies naudojamos ir su SFP susijusioms dotacijoms ir (ar) subsidijoms teikti, pavyzdžiui, paskolų palūkanoms ar mokesčiams už garantijas iš dalies kompensuoti. Ekspertų vertinimu, SFP, palyginti su negrąžinamosiomis subsidijomis, yra efektyvesnės, nes jų sąnaudos naujoms darbo vietoms kurti yra perpus mažesnės nei minėtų subsidijų atveju, o poveikis investicijoms pritraukti – net 5 kartus didesnis.

Siekiant užtikrinti Fondo investicijų efektyvumą, ISFĮ taip pat nustatomi Fondo lėšų investavimo bendrieji tikslai: didinti fundamentinius mokslinius tyrimus ir (arba) taikomuosius mokslinius tyrimus, ir (arba) eksperimentinę plėtrą, ir (arba) inovacinę veiklą vykdančių subjektų sukuriama pridėtinę vertę, darbo našumą, sukuriama inovatyvių produktų pardavimą ir tokių produktų eksportą; pritraukti privačių lėšų į tokius subjektus. Atitinkamai, rengiant Fondo investicijų priemones, jų įgyvendinimo rezultatai bus matuojami šių tikslų pasiekimo rodikliais.

7. ISFĮ priėmimas ir jo nuostatos bus aiškus signalas suinteresuotiems subjektams, rodantis tvirtą valstybės nuostatą skatinti inovacijas, sudarys sąlygas geresniam ilgalaikiam viešųjų ir privačių investicijų inovacijų srityje

	planavimui ir leis pritraukti daugiau privačių investicijų, taip pat ir iš užsienio, į inovatyvų verslą Lietuvoje.
III. Priemonių kaštai	<p>Įstatymo projekte nustatomi pirmiau minėti Fondo finansavimo lėšų šaltiniai, tačiau nenustatomos konkrečios jų sumos.</p> <p>Pažymėtina, kad valstybės biudžeto lėšos praktikoje į Fondą būtų skiriamos pagal poreikį, atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes bei Fondo investicijų paklausą, jei Fondo investicijoms nepakaktų lėšų iš kitų šaltinių.</p> <p>Kaip prognozuoja Įstatymo projekto rengėjai, atsižvelgiant į lėšų iš ES fondų ir kitų šaltinių Fondui skyrimo galimybes (dėl ES fondų lėšų skyrimo 2021–2027 m. tęsiasi derybos su Europos Komisija), 2022–2040 m. laikotarpiu lėšų įplaukos į Fondą ir jo investicijos gali siekti iš viso maždaug 908 mln. eurų, iš jų iki 496 mln. eurų naujų ES fondų lėšų įplaukos; maždaug 17 mln. eurų iš kitų EIM administruojamų priemonių grįžiančios lėšos; iki 371 mln. eurų iš Fondo investicijų ir reinvesticijų grįžusios lėšos; taip pat pagal poreikį, – jei trūktų ES fondų lėšų, iš Fondo investicijų grįžusių lėšų bei lėšų iš kitų galimų šaltinių, gali prireikti iš viso iki 24 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų laikotarpiu nuo 2035 iki 2040 m.</p>
IV. Nauda visuomenei	<p>Įstatymo įgyvendinimas turės teigiamą poveikį:</p> <p>1. Valstybės finansams.</p> <p>Viešosios investicijos per Fondą atsipirks, nes jos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skatins naujų produktų kūrimą ir apyvartą (pardavimą), kuri, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, auga daug sparčiau už visų produktų bendrą apyvartą ir BVP (pavyzdžiui, 2010–2016 m. augo 16 kartų sparčiau už BVP). Be to, inovatyvios įmonės kuria santykinai didesnę už vidutinę bendrą įmonių apyvartą: 2016 m. inovacinę veiklą šalyje vykdė 46,6 proc. įmonių, kurios sukūrė net 77 proc. bendros įmonių apyvartos. Todėl tikėtina, kad inovacinės įmonės sumoka santykinai daugiau pridėtinės vertės mokesčio (pagal koeficientą $1,65 = 77 \text{ proc.} : 46,6 \text{ proc.}$); - skatins inovatyvias įmones – taip pat ir pažangiųjų technologijų gamybos sektoriaus bei žinių reikalaujančių paslaugų sektoriaus įmones, kurių pelningumo rodikliai, kaip rodo Lietuvos statistikos departamento duomenys, yra santykinai aukštesni, palyginti su vidutiniais nefinansinių įmonių sektoriaus rodikliais², todėl bus sumokama daugiau pelno mokesčio; - teiks į valstybės biudžetą didesnes gyventojų pajamų mokesčio pajamas, nes inovatoriai įdarbina santykinai daugiau darbuotojų. Kaip minėta pirmiau, 2016 m. inovacinę veiklą vykdė 46,6 proc. įmonių, jose dirbo daugiau kaip 68 proc. visų įmonių darbuotojų. Todėl tikėtina, kad inovatyvios įmonės sumoka santykinai daugiau gyventojų pajamų mokesčio (pagal koeficientą $1,46 = 68 \text{ proc.} : 46,6 \text{ proc.}$); - jomis bus siekiama pritraukti ne mažiau kaip antra tiek privačių investicijų, taip sukeliant daugialypį efektą mokesčių įplaukoms į biudžetą. <p>Fondo investicijų vykdymas naudojant SFP užtikrins didelės dalies investuotų viešųjų lėšų grįžimą, leis grįžusias lėšas investuoti iš naujo (reinvestuoti).</p> <p>2. Ekonomikai.</p> <p>Įstatymo projekto rengėjų vertinimu, Fondo investicijos kartu su jomis paskatintomis privačiomis investicijomis per laikotarpį iki 2040 m. pabaigos gali siekti vidutiniškai 0,14 proc. dalį šalies BVP.</p> <p>Fondo investicijos didins naujų produktų dalį bendroje įmonių apyvartoje, taip pat išlaidų MTEP veikloms verslo sektoriuje dalį šalies BVP, prisidės prie</p>

² Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=31864>, p. 48.

	<p>Lietuvos konkurencingumo didėjimo ir kilimo pagal Europos inovacijų suvestinę (švieslentę).</p> <p>3. Verslui.</p> <p>Fondo veikimas skatins subjektus drąsiau inicijuoti, geriau planuoti inovacinę veiklą ir į ją daugiau investuoti.</p> <p>Fondo investicijos didins jas gavusių subjektų sukuriama pridėtinę vertę, darbo našumą, sukuriamų inovatyvių produktų pardavimą, taip pat ir jų eksportą.</p> <p>Fondo veikimas pagerins inovatyvių projektų, ypač jų ankstyvuose etapuose bei esant ilgai jų įgyvendinimo trukmei, finansavimo sąlygas.</p> <p>Fondo investicijos pritrauks išorinio kapitalo į inovatyvius subjektus, taip pat ir iš užsienio.</p> <p>4. Visuomenei.</p> <p>Fondo investicijos skatins inovatyvaus verslo, kuriančio santykinai daugiau ir geriau mokamų darbo vietų, plėtrą. Kaip minėta pirmiau, inovatyvios įmonės sukuria santykinai daugiau darbo vietų, palyginti su visomis ne finansų sektoriaus įmonėmis.</p> <p>Kaip ir teigiamo poveikio valstybės finansams aspektu, Fondo veikimo nauda visuomenei pasireikš ir per Fondo investicijomis skatintinų inovatyvių subjektų santykinai didesnę sumokamų į nacionalinę valstybės biudžetą mokesčių dalį.</p> <p>Įstatymo projekte nustatytas ilgas Fondo veikimo terminas – ne trumpiau negu iki 2040 m. pabaigos – sudarys prielaidas viešųjų ir privataus sektoriaus lėšų investicijų, skiriamų šalies subjektų inovacinei veiklai skatinti, geresniam ilgalaikiam planavimui.</p> <p>ISFĮ priėmimas ir Fondo veikimas prisidės prie mokslo, technologijų ir inovacijų, kaip horizontaliai plėtotinų šalies ekonomikos prioritetinių sričių, suvokimo visuomenėje.</p>
--	--

Išsamesni teikiamų įstatymų projektų nuostatų paaiškinimai pateikti aiškinamajame rašte.

Įstatymo ir TII projektai buvo pateikti išvadoms gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Vyriausybės strateginės analizės centrui, Lietuvos mokslo tarybai, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrai, Valstybės kontrolei, Specialiųjų tyrimų tarnybai.

Finansų ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija pastabų ir pasiūlymų dėl įstatymų projektų ir Nutarimo projekto neturėjo.

Aplinkos ministerija, Kultūros ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra pastabų ir pasiūlymų nustatytu laiku dėl įstatymų projektų ir Nutarimo projekto nepateikė.

Atsižvelgta arba iš dalies atsižvelgta į pastabas, kurias pateikė Teisingumo ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos mokslo taryba, Vyriausybės strateginės analizės centras, Krašto apsaugos ministerija, Energetikos ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Biotechnologų asociacija.

2020 m. sausio 29 d. EIM ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos darbuotojų pasitarime suderintos tos teikiamų įstatymų projektų nuostatos, dėl kurių nesutarėme iki 2020 m. sausio 28 d. Vyriausybės tarpinstitucinio pasitarimo. Atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.

Įstatymų projektai yra paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (toliau – TAIS), sąvokos pateiktos aprobuoti.

Tiesioginis įstatymų projektų ir Nutarimo rengėjas – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų ir pramonės departamento Verslo ir mokslo bendradarbiavimo skyriaus patarėjas Rimantas Šegžda, tel. 8 706 64 726, el. p. Rimantas.Segzda@eimin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Įstatymų projektai ir TII pakeitimo projekto lyginamasis variantas, 8 lapai.
2. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 23 lapai.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
4. Derinimo pažyma, 4 lapai.
5. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 6 lapai.
6. Institucijų pateiktos pastabos, 29 lapai.

Energetikos ministras, laikinai einantis
ekonomikos ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas